

Ziņojums par dzelzceļa pasažieru tiesībām

*(saskaņā ar 2021. gada 29. aprīļa Regulas Nr. 2021/782 par dzelzceļa pasažieru tiesībām 32.
pantu)*

Ziņojuma periods (01.01.2023.-31.12.2024.)

Rīgā, 2025

SATURS

1.	Pārskats par Regulā Nr. 2021/782 noteiktām dzelzceļa pasažieru tiesībām	3
2.	Regulas Nr. 2021/782 piemērošana Latvijā.....	3
3.	Valsts izpildstrukturā.....	4
4.	Soda sankcijas par Regulas Nr. 2021/782 nosacījumu neievērošanu	5
5.	Informācijas pieejamība un informēšanas pasākumi	6
6.	Cita informācija	6

1. Pārskats par Regulā Nr. 2021/782 noteiktām dzelzceļa pasažieru tiesībām

- 1.1. Regulas Nr. 2021/782 (turpmāk – Regula) mērķis ir nodrošināt vienotu dzelzceļa pasažieru tiesību aizsardzības un palīdzības līmeni visās Eiropas Savienības dalībvalstīs, īpašu uzmanību pievēršot personām ar invaliditāti un ierobežotām pārvietošanās spējām. Regula stājas spēkā 2021. gada 6. jūnijā un tika piemērota no 2023. gada 7. jūnija.
- 1.2. Pasažieru tiesības.

Regula nosaka šādas galvenās tiesības visiem pasažieriem, tostarp īpaši aizsargājot personas ar invaliditāti vai ierobežotām pārvietošanās spējām:

 - 1.2.1. Tiesības uz nediskriminējošiem pārvadājuma nosacījumiem;
 - 1.2.2. Tiesības uz informāciju;
 - 1.2.3. Tiesības uz kompensāciju un palīdzību;
 - 1.2.4. Tiesības turpināt braucienu, mainīt maršrutu un saņemt atlīdzību brauciena atcelšanas vai būtiskas kavēšanas gadījumā;
 - 1.2.5. Tiesības uz palīdzību atiešanas no autobusu pieturas atcelšanas vai aizkavēšanas gadījumā (atbrīvojums iekšzemes pārvadātājiem);
 - 1.2.6. Īpašās tiesības personām ar invaliditāti vai ierobežotām pārvietošanās spējām:
 - 1.2.6.1. Tiesības piekļūt transportam bez papildus maksas;
 - 1.2.6.2. Tiesības saņemt īpašu palīdzību;
 - 1.2.6.3. Tiesības saņemt kompensāciju par pazaudētiem vai sabojātiem pārvietošanās palīgīdzekļiem.
 - 1.2.7. Tiesības iesniegt sūdzības pārvadātājiem un valsts izpildiestādēm.

2. Regulas Nr. 2021/782 piemērošana Latvijā

- 2.1. No 2023. gada 7. jūnija Regulas prasības tika piemērotas visiem regulārajiem iekšzemes dzelzceļa pasažieru pārvadājumiem Latvijā, ko galvenokārt veic AS “Pasažieru vilciens” (zīmols “Vivi”) un SIA “Gulbenes–Alūksnes bānītis”, un starptautiskajiem pasažieru pārvadājumiem, kuros iekāpšanas vai izkāpšanas vieta atrodas Eiropas Savienības dalībvalstī.
- 2.2. Dzelzceļa pārvadājumu likuma Pārejas noteikumu 7. punkts nosaka, ka atbrīvojumi no Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 23. oktobra regulas (EK) Nr. 1371/2007 par dzelzceļa pasažieru tiesībām un pienākumiem, kuri saskaņā ar šā likuma 4.¹ panta otro daļu 2019. gada 21. novembra likuma redakcijā bija attiecināti uz iekšzemes dzelzceļa pasažieru un bagāžas pārvadājumiem līdz 2024. gada 3. decembrim, ir piemērojami līdz minētā termiņa beigām.
- 2.3. Dzelzceļa pārvadājumu likuma 3. panta trešā daļa nosaka, ka Regulas 10. pantu attiecībā uz dzelzceļa pasažieru un bagāžas pārvadājumu pakalpojumiem nepiemēro līdz 2030. gada 7. jūnijam.
- 2.4. Dzelzceļa pārvadājumu likuma 4. panta otrā daļa nosaka, ka Regulu nepiemēro attiecībā uz starptautiskajiem dzelzceļa pasažieru un bagāžas pārvadājumiem, kas tiek veikti starp stacijām, kuras

atrodas Latvijā un valstī, kura nav Eiropas Savienības dalībvalsts. 2023. un 2024. gadā šādi starptautiskie dzelzceļa pasažieru un bagāžas pārvadājumi nepastāvēja.

- 2.5. Dzelzceļa pārvadājumu likuma 4.¹ panta trešā daļa nosaka, ka Regulu, izņemot tās 13. un 14. pantu, nepiemēro attiecībā uz vēsturiska mantojuma dzelzceļa pasažieru un bagāžas pārvadājumiem. Šis atbrīvojums attiecas uz SIA “Gulbenes–Alūksnes bānītis” pārvadājumiem šaursliežu dzelzceļa maršrutā Gulbene-Alūksne.
- 2.6. Ministru kabineta 2012. gada 28. augusta noteikumu Nr. 599 "Sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas un izmantošanas kārtība" 18. punkts nosaka, ka pieklūstamu sabiedriskā transporta transportlīdzekļi var pasūtīt 36 stundas pirms brauciena. Ievērojot Regulas 24. panta (a) apakšpunktā noteikto mērķi līdz 2026. gada 30. jūnijam samazināt šo laika periodu līdz 24 stundām, staciju apsaimniekotājs un dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi veica nepieciešamos pasākumus, lai 2024. gada vasarā ieviestu jau 24 stundu paziņošanas periodu.

3. Valsts izpildstruktūra

- 3.1. Dzelzceļa likuma 33.³ pants norīko valsts izpildstruktūras, kas atbild par Regulas izpildi:
- 3.1.1. Regulas 31. pantā minētā iestāde, kas atbild par šīs regulas (izņemot tās 23. panta 1. punkta "g" apakšpunktu un 27. pantu) izpildi, iekšzemes dzelzceļa pasažieru pārvadājumos ir Autotransporta direkcija un starptautiskajos dzelzceļa pasažieru pārvadājumos — Valsts dzelzceļa administrācija.
- 3.1.2. Regulas 31. pantā minētā iestāde, kas atbild par šīs regulas 23. panta 1. punkta "g" apakšpunkta un 27. panta izpildi, ir Valsts dzelzceļa tehniskā inspekcija.
- 3.2. Saskaņā ar Dzelzceļa likuma 33.³ pantu un Regulas 31. panta nosacījumiem, VSIA “Autotransporta direkcija” (turpmāk – ATD) ir noteikta kā neatkarīga valsts izpildiestāde, kas:
- 3.2.1. atbild par Regulas izpildi attiecībā uz iekšzemes dzelzceļa pasažieru pārvadājumiem;
- 3.2.2. nodrošina pasažieru sūdzību pārskatīšanu, kuras nav atrisinātas ar pārvadātāju. ATD darbojas kā apelācijas instance iekšzemes pārvadājumu jautājumos.
- 3.3. Informācija par izskatītām sūdzībām saistībā ar Regulu:

Gads	Saņemto sūdzību skaits	Sūdzības būtība (aizskartās pasažieru tiesības)	Komentāri
2023. gada 1. janvāris - 2023. gada 31. decembris.	0	.	
2024. gada 1. janvāris - 2024. gada 31. decembris.	0		

- 3.4. Konstatējams, ka 2023. un 2024. gadā ATD nav saņemtas sūdzības saistībā ar Regulu. To, galvenokārt, izskaidro šādi iemesli:
- 3.4.1. Dzelzceļa pārvadājumu likuma Pārejas noteikumu 7. punkta ietekmē iekšzemes pārvadājumos pastāvēja būtiski atbrīvojumi no Regulas piemērošanas līdz 2024. gada 3. decembrim.
 - 3.4.2. Ministru kabineta 2012. gada 28. augusta noteikumi Nr. 599 "Sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas un izmantošanas kārtība" nosaka plašas tiesības pasažieriem, kas vairākos gadījumos pārsniedz Regulas noteiktās tiesības.
 - 3.4.3. Pasažieri vēršas ATD ar sūdzībām, kas nav saistītas ar Regulas prasībām, bet ar valsts pakalpojumu līguma prasībām, piemēram, par vilcienu kustības sarakstiem, maršrutu tīklu un biļešu kasu slēgšanu.
- 3.5. 2024. gadā ATD veica pārbaudes iekšzemes dzelzceļa pārvadājumu atbilstībai Regulas prasībām, galvenokārt, attiecībā pret pasažieriem ar invaliditāti vai ierobežotām pārvietošanās spējām. Pārbaudes ietvaros tika konstatētas vairākas neatbilstības, kuras tika lūgts izlabot. Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums šos nepieciešamos labojumus veica.

4. Soda sankcijas par Regulas Nr. 2021/782 nosacījumu neievērošanu

Saskaņā ar Regulas 35. pantu dalībvalstis nosaka sankcijas par Regulas pārkāpumiem, kas ir efektīvas, samērīgas un atturošas, lai nodrošinātu pasažieru tiesību aizsardzību un dzelzceļa transporta attīstību. Latvijā ATD ir oficiāli norīkota kā valsts izpildes struktūra saskaņā ar 31. pantu, lai uzraudzītu Regulas ievērošanu, tostarp attiecībā uz dzelzceļa pārvadātājiem. ATD piemēro sankcijas, pamatojoties uz Regulas prasībām, nacionālajiem tiesību aktiem un līgumsaistībām.

4.1. Soda sankciju veidi:

Sankciju veidi ietver gan Regulas, gan Līguma noteiktās sankcijas, kā arī citas nacionālajos tiesību aktos paredzētās sankcijas:

- 4.1.1. Naudas sodi (līgumsodi): ATD pamatojoties uz noslēgto līgumu ar pārvadātāju var piemērot līgumsodus par dažādiem pārkāpumiem, tostarp:
 - 4.1.1.2. Par Līguma prasību neievērošanu;
 - 4.1.1.3. Par reisa neizpildi vai daļēju izpildi;
 - 4.1.1.4. Par noteiktā tarifa neievērošanu;
 - 4.1.1.5. Par biļešu tirdzniecības noteikumu pārkāpumiem;
 - 4.1.1.6. Par saimnieciskās darbības atsevišķās uzskaites neveikšanu;
 - 4.1.1.7. Par uzraudzības vai kontroles šķēršļu radīšanu vai nepareizu kompensācijas aprēķinu;
 - 4.1.1.8. Par būtiskiem kavējumiem (vairāk nekā 3% reisu kalendārā gadā ar vairāk nekā 5 minūšu kavējumu Pārvadātāja vainas dēļ);
 - 4.1.1.9. Par Līguma izbeigšanu noteiktos gadījumos.
- 4.2. Administratīvās sankcijas: Tostarp brīdinājumi vai korektīvie pasākumi, ko nosaka ATD un pamatojoties uz nacionālajiem tiesību aktiem.

- 4.3. Licences vai drošības sertifikāta ierobežojumi: smagu vai atkārtotu pārkāpumu gadījumā (piemēram, licences vai drošības sertifikāta prasību neievērošana) ATD vai cita kompetentā iestāde var ierosināt licences apturēšanu vai anulēšanu.
- 4.4. Citi pasākumi: ATD var noteikt papildu sankcijas, piemēram, pienākumu novērst konstatētos pārkāpumus un paziņot rakstveidā par veiktajiem pasākumiem konstatēto pārkāpumu novēršanai.
- 4.5. Statistiskā informācija par piemērotām soda sankcijām:

Gads	Piemēroto sankciju skaits	Soda sankciju piemērošanas pamatojums	Komentāri
2023.gada 1. janvāris - 2023. gada 31. decembris	0		
2024. gada 1. janvāris -2024. gada 31. decembris	0		

5. Informācijas pieejamība un informēšanas pasākumi

Informācija par dzelzceļa pasažieru tiesībām un par sūdzību iesniegšanas procesu ir ievietota neatkarīgās valsts izpildiestādes ATD mājaslapā: [Dzelzceļa pasažieru tiesības | Autotransporta direkcija](#)¹. Šī informācija ir pieejama latviešu un angļu valodās.

Lai nodrošinātu, ka Latvijā dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi, staciju apsaimniekotāji, biļešu pārdevēji un ceļojumu rīkotāji informē pasažierus par šajā regulā noteiktajām tiesībām un pienākumiem, ATD kā valsts izpildes struktūra veic šo uzņēmumu auditus. Šie auditi ietver izlases veida pārbaudes uzņēmumu tīmekļa vietnēs, biļešu informācijā un staciju informatīvajos materiālos. Pārbaudes īpaši fokusējas uz informācijas pieejamību par pasažieru ar invaliditāti un pasažieru ar ierobežotām pārvietošanās spējām tiesībām, tostarp palīdzības pieteikšanas kārtību, pieejamības prasību ievērošanu un pasažieru apkalpošanas kvalitāti. Konstatētās nepilnības, piemēram, neprecīza vai nepietiekama informācija, tiek paziņotas attiecīgajam pārvadātājam vai staciju apsaimniekotājam, norādot koriģējošos pasākumus un termiņus to novēršanai. ATD veic atkārtotas pārbaudes, lai pārliecinātos, ka nepilnības ir novērstas.

6. Cita informācija

6.1. Iesniegumu, t. sk. sūdzību pasažieru tiesību jautājumos var iesniegt, aizpildot [šo veidlapu](#)²:

6.1.1. personīgi iesniedzot Vaļņu ielā 30 (3.stāvs), Rīgā, no pirmdienas līdz ceturtdienai no plkst.8.00 līdz 17.00, piektdienās no plkst.8.00 līdz 14.30.

¹ <https://www.atd.lv/lv/jaunumi/dzelzce%C4%BCa-pasa%C5%BEieru-ties%C4%ABbas>

² https://www.atd.lv/sites/default/files/Iesniegums_VSIA_Autotransporta%20direkcija.doc#overlay-context=lv/iesniegumu-iesnieg%25C5%25A1ana-autotransporta-direkcij%25C4%2581

6.1.2. pa pastu – rakstot ATD Vaļņu ielā 30, Rīgā, LV-1050;

6.1.3. pa e-pastu – sūtot ar drošu elektronisko parakstu parakstītu iesniegumu uz e-pasta adresi info@atd.lv;

6.1.4. izmantojot ATD e-pakalpojuma formu publisko pakalpojumu portālā www.latvija.lv;

6.1.5. izmantojot ATD oficiālo e-adresi.

Valdes priekšsēdētājs

J. Lapiņš

Valdes loceklis

K. Krūmiņš

Ziņojumu sagatavoja:

*VSIA “Autotransporta direkcija”
Juridiskās daļas jurists
Vitolds Daļeckis, +371 25691264
vitolds.daleckis@atd.lv*